

पञ्चकरवाण भाष्य सह पद्यानुवाद

सर्वोदय ग्रंथालय
६४४

संयोजक - प.पू. श्रुतोपासक मुनिश्री सर्वोदयसागरजी म. सा.

॥ उदयो भवतु सर्वेषाम् ॥

श्री चारित्ररत्न फा. चे. ट्रस्टनी विविध प्रवृत्तिओनी झलक

- श्री गृहमंदिरनी योजना
- श्री जिन प्रतिमाजीनी अष्ट मंगल पाटली योजना
- श्री गुरुमूर्तिओनुं निर्माण
- श्री ताम्रयंत्रोनी संकलना
- श्री आगम साहित्य
- श्री अर्वाचीन साहित्य
- श्री प्राचीन साहित्यनुं पांच-छ भाषामां संकलन
- श्री मल्टीकलर साहित्य
- पू. आ. श्री गुणसागरसूरि ज्ञानसंस्कार शिबिरनुं आयोजन
- गुरुगुण गीत गंगा केसेटोनुं आयोजन

पुस्तक प्राप्ति स्थान

❧ विराग-तेजस-ऋजु गंगर ❧
रमेश अपार्टमेन्ट, अहिल्या बाग सामे, थाणा

❧ श्री सोमचंद भाणजी लालका ❧
मुंबई गली, पो.-अमलनेर,
जि.-जलगाव, महाराष्ट्र-४२५४०१

❧ मनोज जैन ❧

श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र, कोबा, गांधीनगर, ३८२००७

सर्वोदय ग्रंथावली - ६४४
साधारणिकर्मां स्वाध्याय - गुणश्रेणी ४४
गोसिंह-नी वाडी, अमरावती

श्री देवेंद्रसूरिकृत
पच्चक्खाणभाष्य मूळ साथे गुर्जर पद्यानुवाद

पद्यानुवादक
पूज्य श्रुतोपासक मुनिराज श्री सर्वोदयसागरजी म. सा.

प्रकाशक

श्री चारित्ररत्न फा. चे. ट्रस्ट

सौजन्य :- श्री जैन श्वे. मू. पू. संघ ज्ञानखाता - सेंधवा (म.प्र.)

वीर सं. २५३५, वि. सं. २०६५, आर्य संवत् ८२९, गुणसंवत् - २१

॥ उदयो भवतु सर्वेषाम् ॥

॥श्री महावीराय नमः॥ श्री सर्वोदय पार्श्वनाथाय नमः॥ श्री गौतमस्वामिने नमः॥

अचलगच्छेश जंगमयुगप्रधान आ. श्री आर्यरक्षित जयसिंह महेन्द्रप्रभ
मेरुतुंग धर्ममूर्ति कल्याण गौतम गुणसागरसूरिभ्यो नमः॥

दिव्य कृपा

कलिकाल कल्पतरु जंगमयुगप्रधान अचलगच्छेश प.पू. आ.भ.श्री गौतम -
नीति - गुणसागरसूरीश्वरजी म. सा.

शुभ आशीर्वाद

अचलगच्छाधिपति प.पू. आ.भ.श्री गुणोदयसागरसूरीश्वरजी म. सा.

प.पू. युवाचार्य श्री कलाप्रभसागरसूरीश्वरजी म.सा.

पू. गणिवर्यो, पू. मुनिवर्यो आदि

प्रेरणादाता

प.पू. तपस्वी मुनिराज श्री चारित्ररत्नसागरजी म.सा.

शुभेच्छुक

प.पू. मुनि श्री जगवल्लभ-गुणवल्लभसागरजी म.सा. आदि ठाणा - ५०

मार्गदर्शक

प.पू. मुनिराज श्री उदयरत्नसागरजी म.सा.

संपादक

मनोज आर. जैन - कोबा

मूल्य २५ रु. ॥ उदयो भवतु सर्वेषाम्॥ वि. सं. २०६५, प्रथमावृत्ति

પ્રાસ્તાવિકમ્

પ્રત્યાખ્યાન નામના આ ભાષ્યમાં નવકારસી આદિ દશ પ્રકારના પચ્ચક્ષાણનો વિષય દર્શાવ્યો છે. પ્રત્યાખ્યાનનો અર્થ પ્રતિજ્ઞા (નિયમ) એવો થાય છે. તે અનાદિકાલ્થી જીવને વલ્લગેલી આહાર સંજ્ઞામાંથી છોડાવીને તપધર્મમાં યોજે છે.

આ ભાષ્યમાં ૪૮ ગાથાઓ છે. તેના મૂલ ૧ દ્વારોમાં ૧૦ ઉત્તરભેદો વડે સવાર અને સાંજના પ્રત્યાખ્યાન કરવાની વિધિનું સુંદર માર્ગદર્શન કરાયેલું છે. પ્રસંગોપાત ચાર પ્રકારના આહાર, ૨૨ પ્રકારના આગાર (અપવાદ), ભક્ષ્યાભક્ષ્ય વિગર્હો, નિવિયાતા અને પચ્ચક્ષાણના અનેક પ્રકારો રૂપે દર્શાવવામાં આવ્યું છે. આ ભાષ્યમાં તપધર્મના સ્થૂલ અને સૂક્ષ્મ ભેદોનું સ્પષ્ટ પ્રતિપાદન કરાયેલું છે.

વીતરાગ પ્રભુના લોકોત્તર શાસનમાં તપોનુષ્ઠાનનો મહિમા આરાધનામાં અત્યંત આવશ્યક અને પ્રભાવનામાં ખૂબજ મહત્વપૂર્ણ ગણાયો છે. હજારો વર્ષ સુધી આહાર ગ્રહણ નહીં કરનારા દેવોને જે લાભ નથી થતો તે લાભ એક નવકારસીના પચ્ચક્ષાણ કરનારો સાધારણ જીવ પામી જાય છે. આ સૌભાગ્ય જેવું તેવું ન

गणाय.

आ भाष्यना कर्ता आचार्य श्री देवेन्द्रसूरिजी महाराज फरमावे छे के आ प्रत्याख्यानो स्वयं परमात्मा श्री जिनेश्वरदेवोए उपदेश्या छे अने भावपूर्वक आनी आराधना करनारा अनंता जीवो शाश्वत सुखना भोक्ता बन्या छे. जिनशासननी प्रत्येक आराधना पच्चक्खाणथी परिपुष्ट थयेली छे ते सहेजे जणाई आवे छे.

आपणे सौ आ भाष्यमां बतावेल विधिनुं अनुसरण करीने, परमात्मानी आज्ञानुं पालन करवा द्वारा उभयलोकनुं हित साधीए अने परंपराए अणाहारीपदना अधिकारने प्राप्त करीए एवी शुभकामना.

पूज्य मुनिश्री सर्वोदयसागरजी म. सा. ता. २१-१२-०५ थी ता. २३-०४-०६ सुधी श्री वीरचंद सोनी परिवारना तलासरीना N: N. सन्स पेट्रोलपंचना निवास स्थाने रह्या हता. पूज्यश्री साथे पूज्य मुनिराज श्री गुणवल्लभसागरजी म.सा. हता. चार महिनानी स्थिरता दरम्यान पूज्य गुणवल्लभसागरजीए १५०० गाथाओ कंठस्थ करी हती ज्यारे पूज्य श्रुतोपासक विद्वान् मुनिराज श्री सर्वोदयसागरजीए २० नूतन रचनाओ करी हती तेमांथी

ત્રણભાષ્ય, છ કર્મગ્રંથની મઠી નવ રચનાઓ આ પ્રકાશન શ્રેણીમાં આપવામાં આવી છે. પ્રસ્તુત પુસ્તિકામાં અમે પૂજ્ય મુનિશ્રી દ્વારા રચિત ગુર્જરભાષાબદ્ધ પચ્ચક્ષાણભાષ્યનો પદ્યાનુવાદ પ્રારંભમાં આપ્યો છે અને પછી પચ્ચક્ષાણભાષ્ય મૂળ આપેલ છે જેથી વાચક-મુમુક્ષુઓ ગાથાઓનો સ્વાધ્યાય અને અર્થની અવધારણા બંને સાથે કરી શકશે. ઝંડાણપૂર્વક વધુ અભ્યાસ કરવા માંગતા જિજ્ઞાસુઓ માટે આ પુસ્તિકાના પ્રાન્તે પચ્ચક્ષાણભાષ્યને લગતા પ્રાપ્તસાહિત્યની ટીપ આપવામાં આવેલ છે.

પરમ પૂજ્ય શ્રુતોપાસક વિદ્વાન્ મુનિપ્રવર શ્રી સર્વોદયસાગરજી મહારાજશ્રીના સત્પ્રયાસ અને પ્રેરણાથી આ રીતે જીવવિચાર આદિ ચાર પ્રકરણો, ત્રણભાષ્યો અને છ કર્મગ્રંથોનો મૂળ સાથે પદ્યાનુવાદ સર્વપ્રથમવાર છપાઈ રહ્યો છે. અને તે જ્ઞાનપિપાસુઓ માટે આશીર્વાદ રૂપ સિદ્ધ થશે. પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રી ઉદયરત્નસાગરજી મ. સા. એ આ કાર્યમાં સુંદર માર્ગદર્શન કરેલ છે. આ પદ્યાનુવાદને અક્ષરશઃ નિરીક્ષણ કરી આપવા બદલ પં. શ્રી ચન્દ્રકાન્તભાઈ એસ. સંઘવી-પાટણનો તેમજ દરેક પ્રકરણોના સાહિત્યની નોંધ આપવા બદલ આચાર્ય શ્રી કૈલાસસાગરસૂરિ જ્ઞાનમંદિર-કોબા તથા પં. જિતેન્દ્ર

बी. शाहनो (एल.डी. इन्डोलोजी-अमदावाद) अन्तःकरणपूर्वक
आभार व्यक्त करीए छीए.

प्रकाशन संस्था श्री चारित्ररत्नफा.चे.ट्रस्टे प्रभु महावीरना
२५३५मा निर्वाण महोत्सवना उपलक्षमां २५३५ ग्रंथो प्रकाशित
करवानो महान संकल्प कर्यो छे. ए संदर्भमां ५०० जेटला ग्रंथो
प्रकाशित थई चूक्या छे. तेनो अमने खूबज हर्ष छे. जेमां ५००
पूजन प्रतो पैकी २०० प्रतो प्रकाशित थई गई छे, ५०० अप्रगट
ग्रंथो पैकी ५० ग्रंथो प्रेसमां छे, १३५ कथा ग्रंथो छ भाषामा अने
५ भाषामां प्रकाशित थया छे जे साधु-साध्वीजीओने भणवा माटे
खूबज उपयोगी छे, ४५ आगम सचित्र गुजराती, हिंदी अने
अंग्रेजी भावार्थ साथे प्रकाशित थयेल छे, ३०० रास वि. मर्यादित
नकलो प्रकाशित करी छे, अचलगच्छनी १०० पूजाओ पैकी ५०
प्रकाशित करी छे, १०० ढालिया, १५० अचलगच्छीय आचार्योंना
संस्कृत चरित्रो, १०८ करमशी खेतशी खोनानुं अप्रगट साहित्य,
१५० श्री पार्श्वभाईनुं अप्रगट साहित्य, ५१ गुणमंजूषा प्रकाशित
थयेल छे. ५१ स्तोत्रो खंडान्वय-दंडान्वय अने पदच्छेद युक्त
प्रकाशन थई रह्या छे जेमां २१ स्तोत्रो प्रेसमां छे. तदुपरांत १२०

सामायिकमां स्वाध्याय पुस्तिकाओ, २२५ विविध ग्रंथो आम कुल मळीने २५३५ ग्रंथो थाय छे. हमणासुधी आ कार्य धीमी गतिए चालतुं हतुं ते हवे देव-गुरु पसाये वेगवंतु चालशे एवी आशा छे.

ट्रस्टना निर्णयो

१. हवे पछी बधा ग्रंथो मल्टी कलरमां छपाशे.
२. ग्रंथो माटे दाननी अपील बहार पडशे नहि.
३. अध्ययनमां उपयोगी माहिती अलभ्य बने तो पोस्टल खर्च तथा झेरोक्ष खर्च लईने व्यवस्था करी आपवी.
४. प्रकाशित ग्रंथो कोईने पण भेटमां आपवा नहि.
५. वि.सं २०६७ पछी योग्य समये ट्रस्टनुं विसर्जन करी देवाशे.

अन्ते वाचक वर्गने नम्र विनंति करीए छीए के प्रमादवश आमां कोई त्रुटीओ रही गई होय तो सूचित करशो जेथी पुनरावृत्तिमां सुधारो वधारो करी शकीशुं.

- लि. श्री चारित्ररत्न फा. चे. ट्रस्टवती

श्री सोमचंद भाणजी लालका

श्री जेन्तीलाल जेठाभाई मैशेरीना

सादर जयजिनेंद्र

પચ્ચક્ષાણ ભાષ્ય - પદ્યાનુવાદ

નમું વીરને ગોયમ ગુરુ જેવા શ્રી ગુણસૂરિને વંદન કરું,
દેવેન્દ્રસૂરિ રચિત પચ્ચક્ષાણ ભાષ્યને ગુર્જર પદ્યે રચું.
પચ્ચક્ષાણ વિધિ આહાર આગાર વિગર્ઈ નિવિયાતા બે ભાંગા છે,
છ શુદ્ધિ બે ફલ નવ પ્રકારે થાય નેવું ઉત્તર ભાંગા છે. ૧

દશ પચ્ચક્ષાણ

અનાગત અતિક્રાન્તને કોટિ નિયન્ત્રિત અનાગાર સાગાર છે,
નિરવશેષ પરિમાણકૃતને સંકેત અદ્વા દશ પ્રકારે છે. ૨

દશ કાલ પચ્ચક્ષાણ

નવકારશી પોરિસી પુરિમડ્ઢ એકાશન એકલઠાણું છે,
આયંબિલ ઉપવાસ ચોવિહાર અભિગ્રહ વિગર્ઈ દસ અદ્વા છે. ૩

ઉચ્ચાર

મધ્યાહ્ન પહેલાના ઉગ્ગા સૂરે પછી સૂરે ઉગ્ગા બોલાય છે,
અચલગચ્છમાં બધા પચ્ચક્ષાણ ફક્ત સૂરે ઉગ્ગા બોલાય છે. ૪
પાઠ સ્વલના થાય છતાં પળ ધારેલું પચ્ચક્ષાણ પ્રમાણ છે, ૫
ઉચ્ચાર સ્થાને તેર ત્રણ ત્રણ એક એક એકવીશ થાય છે. ૬

પચ્ચક્ષાણ ભાષ્ય - પદ્યાનુવાદ

નવકારશી આદિ તેર પહેલા બીજા સ્થાને આયંબિલાદિ ત્રણ,
एकासणादि त्रण त्रीजा स्थाने एक एक पाणने देशाव जाण. ७
આઠથી બાર ગાથા મૂલે જાણો દુવિહાર સુધીની વાત કરાય,
अचलगच्छमां न मान्यता ए धार्या प्रमाणे पच्चक्खाण अपाय. ८-१२

ચાર પ્રકારના આહાર

ચાર પ્રકારનો આહાર બતાવે અશન પાણ ખાદિમ સ્વાદિમ, ૧૩
आठ विभागे अशन जाणो पाणमां गरम पाणी वपराय. १४
ફલ શેકેલા ધાન્ય ખાદિમ જાણો મુખવાસાદિ સ્વાદિમ ગણાય, ૧૫
चारे आहारनो विस्तार जाणो मूल ग्रन्थथी ए भणाय.

પચ્ચક્ષાણમાં આગાર ભેદ

બાર પચ્ચક્ષાણે બાવીસ આગાર નીચેના સ્થાને એ જાણી લીઓ,
नवकारशी बे साढपोरिसी छ पुरिमड्ढ अवड्ढे सात आगारीओ.
एकासण बिआसणे आठ छे एकलठाणे छे सात आगार,
नीविमां नव आयंबिले आठ ग्रन्थे

જાણી લીઓ કયા કયા આગાર ૧૬-૨૦

આચાર ભેદ

ઉપવાસે પાંચ પાણીના છ સંકેતાદિ પચ્ચક્ષાણે ચાર છે,

પચ્ચક્ષાણ ભાષ્ય - પદ્યાનુવાદ

બાવીસમી મદ્ય માંસની છે અઠ્યાવીસ સુધી આગારની છે.
એકવીસ ભક્ષ્ય બાર અભક્ષ્ય વિગર્હો ગ્રન્થે ગણાવી છે,
સંક્ષેપમાં ત્રીસ નીવિયાને પાંત્રીશ ગાથામાં જણાવી છે. ૨૧-૨૯
દશ વિગર્હ - પાંચ નિવિયાતાં

દુધના પાંચ સ્ત્રીર પેયાદિ ઘીના પાંચ નિર્મજનાદિ છે,
દહીના પાંચ કરંબ ઘોલાદિ તેલના પાંચ પક્વ તેલાદિ છે.
ગોઠના પાંચ પાક ગુડાદિ પક્વાન પાંચ ગુડ ધાળી જાણો,
બીજા પળ અનેક નિવિયાતા અન્ય ગ્રન્થોમાંથી તમે જાણો. ૩૦-૩૫

સંસૃષ્ટ દ્રવ્ય

સંસૃષ્ટ દ્રવ્ય સાત કલ્પે છે ગિહત્થ સંસટ્ઠેણં આગારમાં,
પક્વાન કાઢેલા ઘીને કહે 'ઉત્કૃષ્ટ દ્રવ્ય' ચાલે નિવિયાતામાં.

સરસોત્તમ દ્રવ્ય

તલસાંકળી મેવાદિ રાયળ આંબો દ્રાક્ષ પાનાદિ ડોઢીયા,
તેલ વિ. સરસોત્તમ દ્રવ્યો લેપકૃત કારણે નિવિયાતા. ૩૬-૩૮

પચ્ચક્ષાણની ચતુર્ભંગી

વિકૃતિ રહિત વિગર્હો કારણ વિના ખાવા કલ્પ નહિ,
વિગર્હથી દુર્ગતિમાં જાય સંયમભ્રષ્ટ થવું કલ્પે નહિ.

પચ્ચક્ષાણ ભાષ્ય - પદ્યાનુવાદ

બેંતાલીસ સુધીની ગાથામાં મધાદિ ભાંગા સાથે જળાવી છે,
પચ્ચક્ષાણની ચતુર્ભંગી જાણો ચોથો અશુદ્ધને ત્યજાય છે. ૩૧-૪૩

પચ્ચક્ષાણની ૬ શુદ્ધિ

દિવસ ડગ્યા પહેલા લીધેલું તે સ્પર્શિત પચ્ચક્ષાણ કહે છે,
લીધેલાને વારંવાર સંભાર્યું તે પાલિત પચ્ચક્ષાણ કહે છે.

ગુરુને આપતા શેષ વધ્યું તે શોધિત પચ્ચક્ષાણ કહે છે,
કાઠ વિત્યા બાદ પાઠવાનું તે તીરિત પચ્ચક્ષાણ કહે છે. ૪૪-૪૫

ભોજન સમયે સંભાળવાથી તે કીર્તિત પચ્ચક્ષાણ કહે છે
પૂર્વોક્ત રીતિએ આદરેલું તે આરાધિત પચ્ચક્ષાણ કહે છે

બીજી રીતે શ્રદ્ધા અને જ્ઞાન વિનય અનુભાષણ શુદ્ધિ છે

અનુપાલન ભાવશુદ્ધિ એમ છ પ્રકારની એ શુદ્ધિ છે ૪૬

બે ફળ

પચ્ચક્ષાણના બે ફળ કહ્યા છે આ લોકનું દૃષ્ટાંત ધમ્મિલ છે

પરલોકનું દામનક દૃષ્ટાંત પચ્ચક્ષાણ સેવી મોક્ષે જવાનું છે ૪૭-૪૮

તલાસરી તીર્થે મલ્લિધામમાં એન. એન. સન્સે કરી રચના

પ્રભુ કૃપાએ સૌનો સર્વોદય ત્રણ ભાષ્યની જે કરે અર્ચના.

इति पच्यक्खाण भाष्यनो पद्यानुवाद संपूर्ण

पच्चक्खाण भाष्य

- दस पच्चक्खाण चउविहि, आहार दुवीसगार अदुरुत्ता;
दस विगई तीस विगइ-गय, दुहभंगा छसुद्धि फलं. १
- अणागय-मइक्कंतं, कोडीसहियं नियंति अणगारं;
सागार निरवसेसं, परिमाणकडं सके अद्धा. २
- नवकारसहिअ पोरिसि, पुरिमड्ढे-गासणे-गठाणे अ;
आयंबिल अभतट्ठे, चरिमे अ अभिग्गहे विगई. ३
- उग्गए सूरे अ नमो, पोरिसि पच्चक्ख उग्गए सूरे;
सूरे उग्गए पुरिमं, अभतट्ठं पच्चक्खाइत्ति. ४
- भणइ गुरु सीसो पुण, पच्चक्खामित्ति एव वोसिरइ;
उवओगित्थपमाणं न पमाणं वंजणच्छलणा. ५
- पढमे ठाणे तेरस, बीए तिन्निउ तिगाई तइअंमि;
पाणस्स चउत्थंमि, देसवगासाई पंचमए. ६
- नमु पोरिसि सड्ढा, पुरिम-वड्ढ अंगुट्ठमाई अड तेर;
निवि विगइंबिल तिय तिय, दु इगासण एगठाणाई. ७

पच्चक्खाण भाष्य मूल

पढमंमि चउत्थाइ, तेरस बीयंमि तइय पाणस्स;	
देसवगासं तुरिए, चरिमे जह संभवं नेयं.	८
तह मज्ज पच्चक्खाणेषु, न पिहु सूरुग्ग-याइ वोसिरइ;	
करणविही उ न भन्नइ, जहावसीयाई बिअछंदे.	९
तह तिविह पच्चक्खाणे, भन्नंति अ पाणगस्स आगारा;	
दुविहाहारे अचित्त, भोइणो तह य फासुजले.	१०
इत्तुच्चिय खवणंबिल, निवियाईसु फासुयं चिय जलं तु;	
सड्ढा वि पियंति तहा, पच्चक्खंति य तिहाहारं.	११
चउहाहारं तु नमो, रत्तिंपि मुणीण सेस तिअ-चउहा;	
निसि पोरिसि पुरिमेगा-सणाइ सड्ढाण दुतिचउहा.	१२
खुहपसमखमेगागी, आहारि व एई देई वा सायं;	
खुहिओ वि खिवई कुट्ठे, जं पंकुवमं तमाहारो.	१३
असणे मुग्गो-यण-सत्तु, मंड-पय-खज्ज-रब्ब-कंदाइ;	
पाणे कंजिय जव कयर, कक्कडो-दग सुराइजलं.	१४
खाइमे भत्तोस फलाई, साइमे सुंठि जीर अजमाइ;	
महु गुड तंबोलाई, ँणहारे मोय निंबाई.	१५

पच्चक्खाण भाष्य मूल

दो नवकारि छ पोरिसि, सग पुरिमड्ढे इगासणे अट्ठ;	
सत्तेगठाणि अंबिलि, अट्ठ पण चउत्थि छ पाणे.	१६
चउ चरिमे चउ भिग्गहि, पण पावरणे नवट्ठ निव्वीए;	
आगारुक्खित्त विवेग, मुत्तुं दव विगइ नियमित्ठ.	१७
अन्न सह दु नमुकारे, अन्न सह प्पच्छ-दिस य साहु सव्व;	
पोरिसि छ सड्ढपोरिसि, पुरिमड्ढे सत्त समहतरा.	१८
अन्न सहस्सागारि अ, आउंटण गुरुअ पारि मह सव्व;	
एग बिआसणि अट्ठउ, सग इगठाणे अउंट विणा.	१९
अन्न सह लेवा गिह, उक्खित्त पडुच्च पारि मह सव्व;	
विगइ निव्विगइए नव, पडुच्च विणु अंबिले अट्ठ.	२०
अन्न सह पारि मह सव्व, पंच खवणे छ पाणि लेवाइ;	
चउ चरिमंगुट्ठाई, भिग्गहि अन्न सह मह सव्व.	२१
दुद्ध-महु-मज्ज-तिल्लं, चउरो दवविगइ चउर पिंड-दवा;	
घय-गुल दहियं पिसियं, मक्खण-पक्कन्न दो पिंडा.	२२
पोरिसि सड्ढअवड्ढ, दुभत्त निव्विगइ पोरिसाई समा;	
अंगुट्ठ-मुट्ठि-गंठी-सचित्त दव्वाइभिग्गहियं.	२३

पच्चक्खाण भाष्य मूल

विस्सरण-मणाभोगो, सहसागारो सयं मुहपवेसो; पच्छन्नकालं मेहाइ, दिसि विवज्जासु दिसिमोहो.	२४
साहुवयण उग्घाडा-पोरिसि तणुसुत्थया समाहित्ति; संघाइकज्ज महत्तर, गिहत्थ-बंदाई सागारी.	२५
आउंटण-मंगाणं, गुरु-पाहुण-साहु गुरुअभुट्ठाणं; परिठावणविहि-गहिए, जइण पावरणि कडिपट्टो.	२६
खरडिय लूहिअ डोवाइ, लेव संसट्ठ डुच्च मंडाइ; उक्खित्तपिंड विगइण, मक्खियं अंगु-लीहिं मणा.	२७
लेवाडं आयामाई, इअर सोवीरमच्छ-मुसिणजलं; धोअण बहुल ससित्थं, उस्सेइम इअर सित्थविणा.	२८
पण चउ चउ दु दुविह, छ भक्ख दुद्धाइ विगइ इगवीसं; तिदु ति चउविह अभक्खा, चउ महुमाइ विगइ बार.	२९
खीर घय दहिअ तिल्लं, गुड पक्कन्नं छ भक्ख विगईओ; गो-महिसि-उट्ठि-अय-एलगाण पण दुद्ध अह चउरो.	३०
घय दहिआ उट्ठि विणा, तिल सरिसव अयसिलट्ट तिल्ल चऊ; दवगुड पिंडगुडा दो, पक्कन्नं तिल्ल घय तलियं.	३१

पच्चक्खाण भाष्य मूल

पयसाडि-खीर-पेया, वलेहि दुद्धटिटि दुद्ध विगइगया;	
दक्ख बहु अप्प तंदुल, तच्चुन्नं बिलसहिअ दुद्धे.	३२
निब्भंजण वीसंदण, पक्कोसहितरिय किटिटि पक्कघयं;	
दहिए करंब सिंहरीणि, सलवण दहि घोल घोलवडा.	३३
तिलकुट्टी निब्भंजण, पक्कतिल पक्कुसहि तरिय तिल्लमली;	
सक्कर गुलवाणय, पाय खंड अद्धकढि इक्खुरसो.	३४
पूरिय तव पूआ बिय, पूअ तन्नेह तुरिय घाणाई;	
गुलहाणी जललप्पसि, य पंचमो पुत्तिकय पूओ.	३५
दुद्ध दही चउरंगुल, दवगुड घय तिल्ल एग भत्तुवरिं;	
पिंडगुल मक्खणाणं, अद्दामलयं च संसट्ठं.	३६
दव्वहया विगइ विगइ-गयं पुणो तेण तं हयं दव्वं;	
उद्धरिए तत्तंमि य, उक्किट्ठ दव्वं इमं चन्ने.	३७
तिलसक्कुलि वरसोलाई, रायणंबाइ दक्खवाणाई;	
डोली तिल्ललाई इअ, सरसुत्तम दव्व लेवकडा.	३८
विगइगया संसट्ठा, उत्तमदव्वा य निव्विगइयंमि;	
कारणजायं मुत्तुं, कप्पंति न भुत्तुं जं वुत्तं.	३९

पच्चक्खाण भाष्य मूल

- विगइं विगइभीओ, विगइगयं जो अ भुंजए साहू;
विगई विगइसहावा, विगई विगइं बला नेइ. ४०
- कुत्तिय मच्छिय भामर, महुं तिहा कट्ठ पिट्ठ मज्ज दुहा;
जल थल खग मंसतिहा, घयव्व मक्खण चउ अभक्खा. ४१
- मण वयण काय मणवय, मणतणु वयतणु तिजोगि सगसत्त;
कर कारणुमई दु ति जुई, तिकालि सीयाल भंग-सयं. ४२
- एयं च उत्तकाले, सयं च मण वयण तणूहिं पालणियं;
जाणग-जाणग पासि त्ति, भंगचउगे तिसु अणुण्णा. ४३
- फासिय पालिय सोहिय, तीरिय किट्ठिय आराहिय छ सुद्धं;
पच्चक्खाणं फासिय, विहिणोचिय-कालि जं पत्तं. ४४
- पालिय पुण पुण सरियं, सोहिय गुरुदत्त सेस भोयणओ;
तीरिय समहिय काला, किट्ठिय भोयणसमय सरणा. ४५
- इअ पडिअरिअं आराहियं, तु अहवा छ सुद्धि सदहणा;
जाणण विणय-णुभासण, अणुपालण भाव-सुद्धित्ति. ४६
- पच्चक्खाणस्स फलं, इह परलोए य होइ दुविहं तु;
इहलोए धम्मिलाई, दामन्नग-माई परलोए. ४७

पच्चक्खाण भाष्य मूल

पच्चक्खाणमिणं सेविऊण, भावेण जिणवरुद्धिट्ठं;

पत्ता अणंत जीवा, सासयसुक्खं अणाबाहं.

४८

इति पच्चक्खाण भाष्य संपूर्ण

पच्चक्खाण भाष्य अंगेनी कृतिओनी सूचि

कृति नाम	कर्ता नाम
भाष्यत्रय	देवेन्द्रसूरि
भाष्यत्रय-(सं.)टीका	अज्ञात जैनश्रमण
भाष्यत्रय-(सं.)अवचूरि	सोमसुंदरसूरि
भाष्यत्रय-(सं.)अवचूरि	सोमसुंदरसूरि
भाष्यत्रय-(गु.)विशेषार्थ	चंदुलाल न्हानचंद
भाष्यत्रय-(गु.)भावार्थ	ज्ञानविमलसूरि
भाष्यत्रय-(गु.)शब्दार्थ	खेमशंकर लक्ष्मीशंकर वर्द्धमानकर
भाष्यत्रय-(मा.गु.)विवरण	धर्मरत्नसूरि-शिष्य
भाष्यत्रय-(गु.)विवेचन	अमृतलाल पुरषोत्तमदास
चैत्यवंदनादिभाष्यत्रय-(गु.)विवेचन	कर्पूरविजय
भाष्यत्रय-(मा.गु.)बालावबोध	ज्ञानविमलसूरि
भाष्यत्रय-(मा.गु.)टबार्थ	भगवानजी करमचंदजी
भाष्यत्रय-(मा.गु.)टबार्थ	लावण्यविजय
भाष्यत्रय-(प्रा.अमा.गु.)अर्थयंत्र पदार्थविवरण	सुखसागर

पच्चक्खाण भाष्य अंगेनी कृतिओनी सूचि

भाष्यत्रय-(हिं.)विवेचन	रत्नसेनविजय
भाष्यत्रय-(गु.)अर्थ	हेमचंद्रसूरि
प्रत्याख्यानभाष्य-(गु.)भावार्थ	चंदुलाल
प्रत्याख्यानभाष्य-(हिं.)अनुवाद	प्रतापमलजी सेठिया
प्रत्याख्यान भाष्य-(गु.)विवेचन	पुण्यकीर्तिविजय

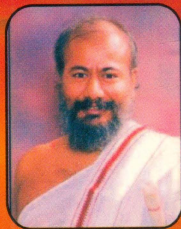
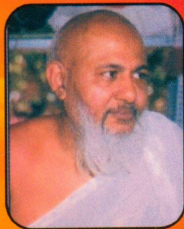
શ્રી ચારિત્રરત્ન ફા. ચે. ટ્રસ્ટના પ્રકાશનો

- ➔ 500 પૂજનપ્રતો
- ➔ 135 6 ભાષાના કથાગ્રન્થો (અપ્રાપ્ય)
- ➔ 350 અપ્રગટ ગ્રન્થો હસ્તપ્રતોમાંથી લખાઈ ગયા છે
- ➔ 45 આગમગ્રન્થો (અપ્રાપ્ય)
- ➔ 120 સામયિકમાં સ્વાધ્યાય કાવ્યકૃતિઓ
(ક્રમસર છપાય છે)
- ➔ 25 અચલગચ્છેશ પૂ. આ. કલ્યાણસાગરસૂરિ
તથા પૂ. આ. વિદ્યાસાગરસૂરિ રચિત સ્તોત્ર
આધારે ખંડાન્વય-દંડાન્વય
- ➔ 75 પૂ. અચલગચ્છેશ તથા આચાર્ય મ.,
સાધુ ભગવંતના સંસ્કૃતમાં જીવનચરિત્રો

શ્રી ચારિત્રરત્ન ફા. ચે. ટ્રસ્ટ તરફથી ૨૫૦૦ ગ્રન્થો પ્રકાશિત કરવાની ભાવના છે. હાલ ૧૨૫૦ ગ્રન્થોની ફાલક આપી છે. લેખક 'શ્રી પાર્શ્વ' નું સાહિત્ય ક્રમસર પ્રકાશિત કરવાની ભાવના છે.

॥ ઉદયો ભવતુ સર્વેષામ્ ॥

શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી તા.સા.નો સર્વોચ્છનો પરિવાર
પ.પ.પ.આ.ભ. પ્રિયચિંત્તાવગર

